



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis  
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de  
Antverpiae, 1610**

Cap. XIII. De Oratione Indefinita Et An Ea Vniversalis Vimhabeat.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

Palinodia hæc, in omnibus iniurijs verbalibus etiam apud Belgas in usu est, vt & apud Germanos, Mynsing. Centur. 2. Obseruat. 98. & Gallos: Pap. lib. 8. tit. 3. Arrest. 18. quanquã & aliã pœnã arbitrio Iudicis (de qua hic Auctor) conuictiores in Belgic affici soleant. Sed an actio ad reclamationem cumulari possit, cum actione ad æstimationem iniuriarum? ex eã pendet quæstione num criminalis vel civilis sit. & quãquam neutri opinioni sui desint auctores, communitamen, & Germaniæ & Belgij praxi receptum est Actionem ad palinodiam esse civilem, & cumulari posse, Gail. lib. 1. obseru. 65. Mynsing. Centur. 2. obseru. 98. Wesemb. Consil. 22. n. 18. & in paratit. ff. de iniur. n. 18. Hartm. Hartman. tit. 49. Obser. 3. n. 6. Vniuersa autem an iniuriarum actio civilis excludat criminalem, & quando civilis causa cum criminali concurrere possit, nec electione vnus altera consumatur, late & egreg. Tessaure. decis. 8. Hoc præterea addendum l. Aquil. actionem institutione prædictarum, non censeri sublatam, vt nec è conuerso nisi æstimatio damni intrinseci in actionem iniuriarum sit deducta Schneid. §. in summa nu. 3. Instit. de iniur. Wesemb. in par. ff. de od. n. 14. Hart. Hartman. in pract. obseruat. tit. 49. Obs. 3. numer. 10.

An autẽ consuetudine iniurijs verbalis pœnæ, euitari queant pœnitentiã, caloris iracundiã, alioue prætextu? & Vasq. illustr. controu. lib. 1. cap. 18. nu. 38. (vbi de iracundia agit) putat verius, non esse pœnitentiã locum. Accedit Gail. lib. 1. obser. 106. n. 3. Papon vero in Arrest. Cur. Parisiens. iudicatum refert, ne quis facile ob lubricum linguæ infamiam subbeat. Quod Curia Brabantia non semel lecta est, Anton. Fab. ad tit. C. de iniur. de finit. 11. similiter prædictam reuocationem vsque ad litem contestationem admittit, sequitur Hieronym. Giaccharius in addit. ad Iul. Clar. li. 5. §. Iniuria ad verb. pœnitere. Clarus autem dicti loco nu. 16. versic. quarto. credit posteriores opiniones neque communes, neque veras: licet pœnitentiã alijs excusationis prætextus quandoque prosint, vt iniurians mitius puniatur. Illustriss. Cardin. Tusch. Conclus. practice. tom. 4. lit. I. concl. 153. nu. 12. Et certe cū res perniciosi exempli foret, quod tri obolaris forte homo procacitate lingue probis & honestis viris laceffitis iudicia reuocatione eluderet, non videtur (pace tantorum Iuriconsultorum dixerim) iniqua Clari opinio saltem vt pœna inspecta qualitate rei & personarum Iniuriati & Iniurantis arbitrio Iudicis committatur: præsertim cum referente Iuliano Peleo Ad. Forens. lib. 8. act. 2. contrariũ: Paponis Arrestis à Curia Parisiens. iudicatum sit, tametsi illa adducerentur. Ad que non insecitè Terentius in hecyr. act. 5. scen. 1. qui post factam iniuriam se expurger parum mihi profuit.

## Num. 6.

Bartholus tamen querit an iniuriarum actione teneatur is qui alteri, verum crimen conuictio obiecerit? ira tandem rem ipsam distinguit, vt opinetur. &c.

Distinctionem Barth. sequuntur Gomez. lib. 3. var. resolut. cap. 6. num. 2. versic. dubium. Gail. lib. 2. obseruat. 99. Eman. Soar. in Theaur. recept. sent. dir. 1. nu. 85. & seq. Oldendorp. Class. 7. Act. 10. in intentione actoris. num. 6. Iul. Pac. in Epitom. iuris civil. disput. 16. n. 39. Wurmsler. lib. 1. Practic. obseruat. 47. obser. 6. Schneid. ad Instit. tit. de iniur. §. iniuria. nu. 6. Iul. Clar. lib. 5. §. iniuria. num. 15. vbi tamẽ illam de Iur. Canon. restringit, & prædicta Barth. distinctio ita demum procedit, modo crimen obiectum probetur Clar. & alij loc. cit. Sed quid si obiciens habeat pro se famam bene probatam? vtique condemnandus non est, tametsi probare nequeat verum esse quod per famam circumferatur: excusat enim fama à dolo & calumnia, & consequenter à pœna præsertim si ab egregijs personis, & fide dignis originem habuerit, ita Anton. Fab. tit. Cod. de Iniur. definit. 20.

Praua tamen intentione atque iniurandi animo, peccatum esse non omnino ab iniuriarum actione liberum.

Cum Couarr. sentit Grammat. decis. Neop. 37. per tot. & præsertim nu. 6. 7. 8. cui accedit Wesemb. & ab eo relatu in paratit. ff. tit. de iniur. n. 8. post medium.

## Tertio ad præmissa.

Ad hæc nota, quod verba iniuriosa regulariter animo iniurandi prolata præsumantur, nisi contrarium probetur, si non conuictij. C. de iniur. gl. ab. d. in vbi probare Possit. de iniur. n. 1. Iul. Clar. lib. 5. sent. §. iniuria. versic. quarto. num. 12. Wesemb. in paratit. ff. de iniur. nu. 8. circ. fin. Card. Tusch. in pract. obseruat. tom. 4. lit. I. conclus. 154. n. 14. & 18. & plures alij relati à Gail. lib. 1. obser. 106. nu. 1. vel coniecturis & præsumptionibus aliud concludit. Auctor hic. Cardin. Tusch. d. tom. 4. d. l. I. conclus. 153. n. 11. & 13. Ioa. Fab. in breuiar. Cod. tit. de iniur. ad l. si non conuictij. Sic iniuriarũ non tenetur, qui in petitione hæreditatis aduersario suo natales, vel quod spiritus sit obicit, quia astruendũ nis suis sui causa præsumitur id allegare, prædict. Card. d. loc. cit. conclus. 152. num. 21. Sed nec iniurandi animus inter cognatos & affines præsumitur. Menoch. lib. 5. præsumpt. 40. nu. 17. & 18. Wurms. in pract. obseruat. 47. obser. 10. nu. 2. nisi existat contraria efficitior coniectura, Menoch. lib. 5. præsumpt. 16. nu. 5. & 6. vel de atrocissimis iniurijs quæ sit. Wurms. d. loc. cit. In Magistris etiam & maioribus pro correctione, & contra iniuriã militat præsumptio Gail. lib. 2. obser. 106. nu. 6. Præterea quocumque verba vtriusque accipi possunt, toties ea in bonam partem interpretari debemus, & vt cuiusque delictum improprie debent, Ludou. decis. 4. n. 32. & 33. Barth. Consil. 108. Schneid. ad Instit. §. iniuria. nu. 11. de iniur. Poterit ei Iudex ex equitate, consideratis personis & iniurijs circumstantijs, iuramentũ purgationis reo deferre. Gail. d. obser. 106. nu. 3.

## CAP. XII.

## DE RATIONE COMPUTANDI TEMPORIS AB ANNO RVM NUMERO.

De subiecto huius capituli, & capit. 18. infra lib. 4. vide Verificationem seu Theoremata de anno ortus ac mortis Domini, à Laurentio Suslyga, Præfide. R. P. Ioanne Deckerio in disputationem adducta cum tabulã Chronographicã ibidem iuncta; à quo Deckerio absolutum de vniuersa Chronologia opus expectatur; Interim, ipsius licet quæ circa hanc materiam tractarunt Iosephus Scalliger in Eusebium & de emendatione temporum. Ioan. Mariana. tab. 5. & 6. Mattheus Beroaldus, Ioannes Lucidus. Item Francisc. Munnos de escobar I. C. Variar. Comput. cap. 21.

## CAP. XIII.

## DE ORATIONE INDEFINITA ET AN EA VNIVERSALIS VIM HABEAT.

## Num. 5.

Quamobrem aliter ego verba I. C. interpretari conabor.

Hanc Couarr. interpretationem reprobat Vasq. lib. 2. controu. vs. freq. cap. 30. num. 36. vbi aliam assignat, aliumque intellectionem. l. 2. ff. de liber & posth. tradit.

## Num. 6.

In materiã necessariã vel impossibili indefinitam æquipollere vniuersali.

idem regulariter receptum in nominibus collectiuis in-  
definite pronuntiatis : nam cum populum dicimus , totus  
vel maior eius pars intelligitur. Oldrad. Consil. 100. in executio-  
ne verborum. Card. Tsch. practice. conclus. tom. 4. lit. 1. conclus. 87. n. 1.  
ita etiam Capitulum omnes capitulares comprehendit,  
Cuar. in fr. hoc cap. nu. 10. circa fin. Menoch. Consil. 73. numer. 7. Pariter  
nomen vniuersitatis designans, vt puta peculū, hereditas,  
vniuersē sumitur: quocirca qui hereditatem suam ad filios  
& descendentes peruenire voluit, de tota hereditate sta-  
tuisse censetur. Menoch. cons. 397. num. 12.

Num. 7.

Indefinitam negatiuē conceptam vniuer-  
sale[m] significationem habere.

Aduersus Couarr. sentit Vasq. lib. 2. controu. vsur. freq. cap. 30.  
nu. 43. & lib. 1. illustr. controu. cap. 30. nu. 20. 21. & 22. & putat, data  
paritate terminorum vix vllam inueniri differentiam, in-  
ter indefinitam prolatam negatiuē, & eam quæ affirmati-  
uē profertur: quod his exemplis; non bibunt vinum Sara-  
ceni, non exercent vsuras Christiani, quorum vtrumque  
in multis Saracenis & Christianis fallit, probare conatur: &  
hinc peierasse non censeri, qui dum sibi diuersa crimina  
obiciuntur respondit; non fecisse, licet aliqua ex eis per-  
petrarit. Inferit propterea Vasq. pract. loc. indefinitam in-  
spectā proprietate verborum non equipollere vniuersali  
ex necessitate, quanquam ex aptitudine vel interpretatio-  
ne semper possit vniuersali æquipollere, vt ex paritate ra-  
tionis, verosimilibus & plerumque accidentibus. &c.

Lego Titia centum si Sempronio non  
nupserit, hoc significasse videtur, vt nec pri-  
mis nuptijs, nec secundis, nec vterioribus.

Huius decisionis exemplo consuluit Oldrad. Consil. 16. &  
tenent. Benedic. Plumb. in l. matrimonij. in fin. ff. qui & a quib. man.  
Caltr. in l. hoc genus. ff. de condit. & demonstr. filiam mittere lega-  
tum, si cum testator sub priuatione illius cauerat, ne alij  
quam Mercatori nuberet, secundas nuptias cum nobili  
contraxerit. Quam decisionem Vasq. d. lib. 1. illustr. controu. cap.  
30. num. 22. improbat. nam vt contra mulierem faciat, quod  
alij quam mercatori nupsit: ei quoque opitulatur, quod alij  
quam mercatori non nupsit: constante nimirum priore  
matrimonio, & cum matrimonium inspectā destinatione  
sua perpetua & indiuidua coniunctio, mens testatoris ad pri-  
mas duntaxat nuptias trahenda est, quasi de secundis mi-  
nime cogitauerit. Hæc ille.

Num. 8.

Indefinitam à lege prolatam vniuersali æ-  
quipollere.

Accedit Menoch. lib. 1. de presumpt. quest. 46. num. 31. vbi nu. 24.  
vige ad fin. quest. viginti & vnam differentias affert, inter dif-  
positionem legis & hominis.

Verfic. QUARTO HINC PATET.

Opinor indefinitam etiam in statutis regu-  
lariter orationis vniuersalis vim habere.

Accedunt præterea Dynus cons. 41. questio. salio est. numer. 7.  
verfic. præterea indefinita. Corn. cons. 106. nu. 5. & seq. lib. 3. Cardin.  
Tulch. pract. conclus. tom. 4. lit. 1. conclus. 86. n. 17. Menoch. Consil. 4.  
numer. 28.

Quidquid alij dixerint.

Huius opinionis fuerunt Barth. in l. si plaribus. col. vii. ff. de  
legat. 2. Crotus. in l. omnes populi. n. 169. ff. de iustit. & iur.

Tamen aduersus Barth. frequentiori cal-  
culo receptum est, oportere homicidam cum  
omnibus occisi hæredibus pacis pactum ini-  
rē.

Cum Couarr. sentit Vasq. & ab eo relati, lib. 2. cap. 30. con-  
trou. vsur. freq. numer. 39. ea videlicet ratione, quod determina-  
tio respiciens plura determinabilia intelligitur ea parifor-  
miter determinare. l. 2. Aquarius. C. de impub. lib. hoc iure. ff. de vulg.  
qua etiam ratione iniuria omnibus hæredibus æque illata  
ab vno solo remitti nequit, & prædicta ad hæredes vtrius-  
que sexus extenduntur. Tul. Clar. lib. 5. §. fin. pract. crim. quest. 58. n.  
35. Gomez. Var. resol. tom. 3. cap. 3. n. 65. circa medium. Quia vero hic  
incidit mentio pacti eius, quod homicidæ cum hæredibus  
interfecti inire solent, ac de eo frequentes hæcæ temporibus  
controuersia oriatur, operæpretium duxi; nonnulla  
quæ ad aliqualem harum questionum decisionem spectant,  
huc referre. Notandum itaque prædictam pacem contra-  
hi debere cum proximioribus eiusdem gradus hæredibus.  
Couarr. lib. 2. variat. resol. cap. 10. numer. 5. Anton. Gomez. tom. 3. variat.  
resol. c. 1. numer. 35. limit. & c. 2. numer. 61. quibus remittenti-  
bus, non possunt remotiores (reiecit Maranta opinione de  
ord. iud. part. 6. in princip. numer. 58.) postea accusare vel agere.  
Molina tom. 4. disput. 45. numer. 1. & consideratur proximitas  
tempore transactionis, adeo vt etiam si proximior postea  
nascatur, nihilominus prior remissio valida sit. Ant. Go-  
mez. tom. 3. variat. resol. cap. 3. numer. 61. in fin. Molina. d. numer. 1.  
Transactio etiam minoris, cum auctoritate tutoris vel cu-  
ratoris, vel etiam solius tutoris si minor infans est, substitit  
& remotiores excludit, quin nec ipse minor aduersus hu-  
iusmodi transactionem in integrum restituitur Gomez. d. c.  
3. numer. 66. nisi dedecori minoris transactio foret. Molina.  
vbi supr. n. 6. lit. C. An autē in hoc subiecto extranei hæredes  
præferantur hæredibus sanguinis? pro affirm. decidit Go-  
mez. d. c. 3. num. 64. de quæ re vide Clar. lib. 5. §. fin. q. 58. nu. 32.  
& Molinam vbi supr. nu. 7. & 9. Definit præterea idē Gomez.  
tom. 3. variat. resol. cap. 1. num. 32. si concurrant vxor & hære-  
des vel consanguinei interfecti, vxorem tam in accusatio-  
ne, quam remissione præferri: quod ita restringit Molina.  
d. tom. 4. disput. 45. si sola hæres mariti sit, alias cum ea mariti  
hæredes ex testamento, vel ab intestato debere concurre-  
re. Postremo notandum, quod quamuis per transactionem  
partis, iudici vel officiariorum non fiat præiudicium, nec ei ac-  
cusatio auferatur, Pap. Notariat. l. lib. 6. tit. de transact. prodest  
tamen vt delinquens mitius, Clar. & Molina cit. loc. numer. 1.  
pœnâ videlicet extraordinariâ, morte & membrorum nu-  
tilatione minore, puta trimeriū &c. puniatur. quod prævis  
Hispaniæ, teste Gomez. variat. resol. tom. 3. cap. 3. nu. 56. rece-  
pit. Martinez. in concord. leg. Hispan. & commun. sub. lit. A. num. 33. &  
seqq. Et hæc ita dd. Moribus autē Antwerp. cum filio maiore  
natu, aut si filij nulli extant, cum fratre, eoque deficiente,  
cum Patre, & nullo horum extante, cum proximior  
consanguineo masculino, pacis pactum in eundem est. inter  
quos data paritate graduum senior præfertur, qui pacifica-  
tor seu transactor, vulgo Moetsender, dicitur. cui omne ce-  
dit lytrum redemptionis, seu pecunia piacularis, quæ ab in-  
terfectore solui solet, quam in exsolutione debitorum de-  
functi conferre non tenetur, quod etiam probant Alberic.  
de Rosate & alij relati à Marant. in specul. part. 4. distinct. 9.  
numer. 138.

Num. 9.

Indefinitam orationem & ab homi. se pro-  
latam vniuersalem significationem habere,  
quando omnium sub vniuersali comprehen-  
sorum eadem est æqua ratio. &c.

Hhh

Exem-

Exempla ponit Vasq. lib. 2. controu. vsu freq. cap. 30. numer. 37. Hinc autem quiritur qualiter sit onerandus administrator condemnatus ad restitutionem ouium, vaccarum, suum, cum partibus vel postpartibus, an videlicet ad omnes in infinitum teneatur? vide Francisc. Munnoz. de Escobar. tract. de ration. cap. 13. in princip. & maxime sept. num. seqq.

Verfic. SEPTIMO COLLIGITVR.

Mens & intentio contrahentium admittit.

A verborum enim proprietate recedimus, vt mentem sequamur, non solum certam & indubitam, sed etiam vero simile. Lita stipulatus. verfic. Saluus. verb. ex mente. & ibi Castren. & las. ff. de verb. oblig. non aliter ff. de legat. 3. Quo circa Linus ille iuratus ab Annibale Romam missus, & in castra rediturus nisi conuentione de redimendis captiuis Senatus approbasset, iuramento se non exsoluit, nec indefinitam impleuit, eo pretextu, quod in castra tamquam quid oblitus foret, redisset Cicer. lib. 1. & 3. offic. Liu. 3. decad. lib. 2. ad fin.

Num. 10.

Indefinitam minime habere vim vniuersalis in probationibus.

Sive per testes sive per instrumenta probetur. Dec. cons. 146. & pro tenui, verfic. nec obstat. nu. 13. Alex. cons. 112. numer. 4. lib. 7. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. l. conclus. 86. n. 31. & 32. Queritur autem si testis indefinite deponat Titium fundum possedisse, an totius fundi possessionem probet? negat Alexand. Consil. 100. col. 1. lib. 1. Exca. in e. cum omnes. de constitut. nu. 4. quos reprehendit Vasq. eo quod appellatione fundi simpliciter prolata ex communi vsu loquendi integer fundus veniat secundum quem intelligenda & interpretanda verba testium, etiam si per hoc recederetur à proprietate verborum. Vasq. controu. vsu freq. cap. 30. num. 30. & 31.

Diuersum est quod Card. Tusch. praecitat. loc. num. 34. decidit, ius & possessionem pacendi in monte ab vna parte indefinite probatum, non excludere ius pacendi alterius partis in eodem monte, cum vtraque pars in diuersis partibus pacere potuit, nisi negatiue deponant aliam partem non fuisse partem, aut quod vna pars totum montem parta sit.

Nisi ex relatione aut Interrogatione vniuersaliter proposita aliud colligi valeat.

Accedit Vasq. d. lib. 2. cap. 30. contr. vsu freq. num. 34. & 35.

Verfic. DE VODECIMO.

Minime fore necessariam Barth. distinctionem.

Barth. distinctionem approbat Vasq. dist. cap. 30. vbi addit Couarr. nullam iustam rationem motum à communi opinione & distinctione recessisse.

Verfic. DECIMO QUARTO HINC CONSTAT.

Instituto Posthumum heredem non tamen presentem fatum.

De hac quaestione plenè Menoch. lib. 4. praesumpt. 21. per tot.

## CAP. XVI.

DE FISCO FAVORE.

Num. 6.

Prior tamen sententia vt dotis causa sit prior verior videtur.

Accedit Gail. lib. 2. obser. 81. n. 6. cum seq. Laurent. Kirckhou. in comm. opin. centur. 4. conclus. 47. Craff. comm. opin. lib. 1. cap. 6. q. 17. Vniuersè autem quando mulier, ob causam dotis in tacit. vel expressa hypotheca fisco potior sit, vide apud Capellam

Tholof. decis. 218. nu. 5. Schneid. instit. de all. §. iura. n. 56. Mortuus Antuerp. ita seruatur, vt mulier non tam iure tacite hypothecae, quam ex privilegio fisco praefertur, licet anterior creditor sit: fin autem vterque expressam habeat hypothecam, seruatur inter illos ius commune, ita vt prior tempore potior sit iure.

Num. 7.

Qua in re ego existimo Legionis Praefectum maiorem potestatem & auctoritatem habuisse, quam habuerit Primpilus.

De Primpilo tractat Munnoz. de Escobar. tract. de ration. cap. 39. num. 9. vbi inter cetera Couarruiam lapsum fuisse docet, quatenus dicit se non dubitare, Legionis Praefectum maiorem potestatem & auctoritatem habuisse, quam habuerit Primpilus, Praeterea & illos lapsos esse, qui tradere Primpili officium administrationem pecuniae militum continere, & quod ea quae de Primpilis statuuntur, ad doctes vxorum Thesaurariorum, qui stipendia militum solent, re debent, non extendantur. Munnoz. vbi supra. num. 10.

## CAP. XVII.

DE DECIMIS, AN IVRE NATURALI, DIVINO, AN HVMANO TAN- TVM DEBITAE SINT.

Decima, si Erymon spectes, nihil aliud sunt quam cuiusque rei decima pars. vnde & saepe dicuntur decima à omni parte Vlpianus in l. 2. ff. de Polic. Si decima quis honorum vult, vbi ad decimam bonorum partem, quae olim votum capiti in Herculis honorem impendebatur, respexit videtur: & Cicer. 5. in Verrem. Affirmante se plus decima non daturam, & de Natur. Deor. Neque Herculi quisquam decimam vult, si sapiens factus esset. per decimanem intelligens decimam. Decime quoque Imperatorum decime imperatæ pecuniae dicuntur: hinc decumanus ager, ex quo decime, vel decima pars fructuum penditur. apud eundem Ciceron. lib. 2. de finib. Heric. Canis. tract. de decim. cap. 1. nu. 1. Origo autem decimarum vetusta est, quemadmodum varijs tum veteris Testamenti, tum etiam Ethnicorum (preter ea quae ab Auctore allegantur) exemplis, probat Andr. Tyraq. de prescript. gloss. 4. §. 1. vbi dix. ans. vbi etiam perfectionem numeri denarii, cuiusque solemnem apud antiquos vsu ostendit. Cōstat & ex Genes. cap. 14. Abraham soluisse decimas Melchisedech ex manibus hostium à se deuictorum, cuius meminit D. Paulus ad Hebræos cap. 7. Inuenim autem quantum sit hic, cui & decima dedit de praecipuis Abraham Patriarcha, traditur item Genes. 28. cap. 1. cob. Patriarcham votum emisisse de soluendis Decimis, si fueris (inquit) Deus mecum & custodierit me in via in qua ego ambulo & c. eundemque quo dederis mihi decimas offeram tibi. & hic decimarum vsus institutus quodam pietatis processit, donec Deus per Moysen eas sibi dari ab Israelitico populo precepit. Exod. 22. & Levit. vi. cap. referet. Canis. pract. loc. nu. 1. & 3.

Num. 2.

Verfic. ET PRÆTER HAS.

Eandem decimam fructuum partem in Ecclesiasticorum ministrorum alimenta soluendam esse censuit.

Nullo discrimine, siue Reges, Principes, alijque cuiuscumque status vel generis sint, diuites, vel pauperes ad quot fructus prediorum perueniunt: nisi privilegio Summi Pontificis, vel alio iure (de quo infra) se exemptos doceant. & nobis 24. de decim. Henric. Canis. tract. de decim. cap. 4. nu. 9. & cap. 5. n. 1. neque etiam interest quibus decimas debeantur, probata vel improbatæ vitæ sint, diuites an pauperes cum ideo ius creditoris non imminuatur. c. tua nobis. §. preterea. de decim. Canis. d. loc. nu. 2. & Couarr. infr. num. 4.

Verfic.